

Motion till riksdagen 2008/09:Ub18

av Mats Pertoft m.fl. (mp)
med anledning av prop. 2008/09:87

Tydligare mål och kunskapskrav – nya läroplaner för skolan

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att den nya läroplanen inte leder till en detaljreglering av undervisningen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om formuleringar om kunskapskrav i kursplanerna.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att läroplaner bör antas av riksdagen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjlighet till alternativa läroplaner.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ekonomiska konsekvenser för kommunerna.

2 Inledning

Den svenska skolan reformerades i början av nittioalet och målstyrning infördes, vilket innebar stora förändringar. Miljöpartiet ser målstyrningen som viktig för ett effektivt och likvärdigt utbildningssystem. Tyvärr finns det stora brister i hur målstyrningen har fungerat, där styrdokumentet spelar en avgörande roll. Målen i läroplan och kursplaner har varit för många och för otydliga för att på ett effektivt sätt styra undervisningen. Miljöpartiet välkomnar därför en förändring av läroplaner och kursplaner i syfte att göra styrdokumentet tydligare, överskådligare och lättare att tillämpa.

Den nu gällande läroplanen (Lpo 94) trädde i kraft 1994 under den förra borgerliga regeringen. I arbetet med att ta fram den läroplanen bjöds alla partier in till samråd genom att den parlamentariskt tillsatta Betygsdelegationen bjöds in för att ha synpunkter. Lpo 94 har respekterats oberoende av vilka partier som suttit i regering sedan dess. Det är beklagligt att den nuva-

Fel! Okänt namn på

rande borgerliga regeringen medvetet har avstått från att söka en blocköverskridande överenskommelse när det gäller skolans grundläggande dokument. Svensk skola behöver långsiktigt hållbara lösningar över blockgränserna.

3 Ny struktur för läroplaner och kursplaner

3.1 Bra struktur

Miljöpartiet är positivt till den struktur på läroplaner och kursplaner som regeringen föreslår i propositionen och som grundar sig på det förslag som Utredningen om mål och uppföljning i grundskolan presenterade i sitt betänkande SOU 2007:28. Det är bra att samla både övergripande mål och riktlinjer och kursplaner i en sammanhållen läroplan och att varje skolform har sin egen läroplan.

Det är viktigt att målen stramas upp, blir färre, mer likartat utformade och tydligare. I detta sammanhang vill Miljöpartiet understryka vikten av att detaljreglering undviks. Lärare måste fortsatt ha stor frihet att tillsammans med eleverna utforma undervisningen på det sätt som de anser är mest ändamålsenligt för att stimulera kunskapsutveckling och kreativitet. En uppstramning bör i stället kunna leda till att friheten inom ramarna ökar. Riksdagen bör därför ge regeringen till känna vikten av att detaljstyrning undviks.

3.2 Problematiska begrepp

Den struktur som utredningen (SOU 2007:28) föreslår för kursplanerna är i princip bra. Enligt propositionen kommer regeringen att i stort följa utredningens förslag i detta hänseende. Miljöpartiet anser dock att en del av de begrepp som används riskerar att skapa förvirring, något som är viktigt att undvika inte minst eftersom det var en källa till stor kritik mot de rådande styrdokumenterna.

Det handlar framför allt om begreppet ”kunskapskrav”. Enligt såväl regeringens som utredningens förslag ska det fastställas kunskapskrav för årskurserna 3, 6 och 9. Ordet krav är direkt olämpligt eftersom det implicerar att den som inte uppfyller kraven inte kvalificerar sig vidare, vilket naturligtvis inte kan vara fallet i den obligatoriska skolan. Det riskerar också uppfattas som att det är den nioåriga eleven som inte presterat tillräckligt, som inte uppfyller de krav som ställs på eleven, vilket är direkt olämpligt och kan inverka negativt på elevens motivation. Däremot är det helt rimligt att formulera en lägsta nivå för vilken kunskap som eleverna har rätt till. Har skolan eller klassen elever som inte fått möjligheten att nå den kunskapsnivån, bör undervisningen läggas om eller extra resurser sättas in. Kraven ställs alltså på skolan och undervisningen, inte på den unga eleven. I de årskurser där eleverna får betyg ska det finnas betygsriterier som beskriver vad som krävs för att få godkänt

betyg, liksom för alla andra betygssteg. Riksdagen bör ge regeringen detta till känna.

3.3 Relationen mellan skollag och läroplan

Så väl läroplaner som kursplaner kompletterar skollagen som är grunden för hela verksamheten. Läroplaner och kursplaner måste utformas efter de förutsättningar som ges i skollagen. Sedan valet för två och ett halvt år sedan har regeringen arbetat med att ta fram ett förslag till ny skollag. Trots ständiga löften om att den nya skollagen snart ska ligga på riksdagens bord, har någon sådan fortfarande inte presenterats. Riksdagen tar således ställning till propositionen utan att veta hur förutsättningarna kommer att se ut, vilket Miljöpartiet anser är olyckligt.

3.4 Riksdagen bör fatta beslut om läroplanen

Miljöpartiet anser också att riksdagen bör ta beslut om läroplaner, i stället för att det är regeringen som fattar beslut, vilket är den nuvarande ordningen. Läroplanerna är centrala dokument för det svenska skolväsendet, och det är därför rimligt att det är Sveriges riksdag som beslutar om dem.

3.5 Värdegrunden

Regeringen skriver i propositionen att man avser att överföra den så kallade värdegrundsdelen i den nuvarande läroplanen oförändrad till den nya läroplanen. Miljöpartiet anser att den nuvarande värdegrunden är väl formulerad, med vissa undantag.

Vi anser att följande mening bör ändras:

I överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande.

Formuleringen ”av kristen tradition och västerländsk humanism” är olycklig. Att särskilt lyfta fram en religion är olyckligt när vi lever i ett samhälle där människor bekänner sig till många olika religioner, eller ingen religion alls. Formuleringen antyder också att ”Rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande” skulle vara specifikt kristna värden, vilket naturligtvis inte är fallet. Tvärtom är detta centrala begrepp inom alla världsreligioner. Sedan läroplanen skrevs har dessutom Svenska kyrkan skilts från staten, och Sverige har inte längre en statsreligion.

Även skrivningen om västerländsk humanism bör strykas eftersom den kan uppfattas som etnocentrisk och som en motsats till skrivningarna om vikten av ett internationellt perspektiv ”för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och skapa internationell solidaritet”.

Fel! Okänt namn på

Det är bättre att läroplanen formulerar vilka värden det faktiskt är som skolan ska grundas på, till exempel jämställdhet och alla människors lika värde, än luddiga hänvisningar till breda traditioner som kristendom eller västerländsk humanism.

Miljöpartiet anser därför att formuleringen om kristen tradition och västerländsk humanism bör strykas men att skrivningen om att individen ska fostras till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande bör kvarstå. Riksdagen bör ge regeringen detta till känna.

4 Möjlighet till likvärdiga alternativ

Miljöpartiet anser att det ska vara möjligt för alla skolor, fristående som kommunala, att arbeta med alternativ pedagogisk profil och arbeta efter en alternativ läroplan. Att vara tvungen att följa de nationella styrdokument fullt ut kan göra detta svårt. Därför anser vi att man efter prövning av Skolverket ska kunna få undantag från skyldigheten att fullt ut följa den nationella läroplanen och i stället arbeta efter en annan läroplan.

Att en skola kan få möjlighet att arbeta efter en alternativ läroplan betyder inte att det blir fritt att välja vilka styrdokument som helst. En kvalitetsgranskning av Skolverket bör ske för att pröva att den alternativa läroplanen i allt väsentligt motsvarar den nationella. På det sättet uppmuntras en mångfald inom svenskt skolväsende och en utveckling där nya metoder och alternativ pedagogik får frodas och utvecklas. Vi ser mycket kritiskt på regeringens attacker mot den pedagogiska mångfalden när man försvårar för fristående pedagogiska alternativ att arbeta efter sina pedagogiska metoder.

5 Betygen

5.1 Blockbetygen

Miljöpartiet anser att blockbetygen bör avskaffas för alla SO-ämnen och för alla NO-ämnen. Miljöpartiet anser inte att de är rimliga, eftersom en elev till exempel mycket väl kan ha mycket goda kunskaper i ett ämne utan att ha det i ett annat. Det finns risk för att blockbetygen drar ned en elevs betygsgenomsnitt och att eleven på så vis förfördelas i förhållande till andra. För att stärka likvärdigheten bör blockbetygen tas bort.

5.2 Skriftliga omdömen i stället för betyg

Miljöpartiet är starkt kritiskt till dagens betygssystem. Undersökning efter undersökning visar att betygssystemet inte är likvärdigt utan att elevens betyg är beroende av vilken skola eller lärare eleven har, när det är kunskapsnivån

och inget annat som ska bedömas. Forskning visar dessutom att betyg inte främjar kunskapsutveckling, vilket är hela syftet med skolan. Miljöpartiet vill därför ersätta dagens betygssystem med skriftliga omdömen som ger utförlig och framåtsyftande information om hur eleven ligger till kunskapsmässigt och vad eleven behöver göra för att utvecklas. Vanliga betyg ska endast sättas sista terminen i årskurs nio för att användas för urvalet till gymnasieskolan.

6 Nationella prov i årskurs 3

Miljöpartiet är starkt kritiskt till att nationella prov blir obligatoriska redan i årskurs 3. Att stärka likvärdigheten i skolan är viktigt, liksom att se till att varje elev får den undervisning som han eller hon har rätt till, men nationella prov i årskurs 3 är problematiska på flera sätt, eftersom de tar mycket tid i anspråk för lärarna och det finns en risk att undervisningen i alltför stor utsträckning präglas av förberedelser inför nationella proven. Det är en farhåga som även bl.a. Lärarförbundet fört fram.

Ett annat problem är att nationella prov är starkt styrande för verksamheten även innehållsmässigt. I ett utbildningsväsen som präglas av pedagogisk mångfald måste det finnas möjlighet att lägga upp undervisningen på olika sätt och gå igenom moment i olika ordning. Nationella prov redan i årskurs tre innebär att friheten för skolor och lärare kraftigt inskränks utan att det är säkert att de leder till en bättre skola.

7 Ekonomiska konsekvenser

Regeringen gör i propositionen bedömningen att förslagen inte kommer att få konsekvenser för kommunernas ekonomi. Det anser Miljöpartiet vara orealistiskt. För att skolornas huvudmän på ett seriöst sätt ska ta sig an uppgiften att organisera undervisningen utifrån nya principer kommer tid för implementering att krävas. Regeringen bör kompensera kommunerna för detta.

Stockholm den 16 januari 2009

Mats Pertoft (mp)

Lage Rahm (mp)

Peter Rådberg (mp)